

BULDAN 'DA MEYVECİLİĞİN BUGÜNKÜ DURUMU ve YAKIN GELECEKTE BEKLENEN GELİŞMELER

Dr. Ayşe GÜN*, **Yard. Doç. Dr. Abdullah KANKAYA****,
Prof. Dr. M. Atilla AŞKIN**

*Atatürk Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü, YALOVA

**Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü

ÖZET

Bu çalışmada Buldan merkez, belde ve köylerinde yetiştiriciliği yapılan meyve türlerinin durumu incelenmiştir.

Çalışmanın materyalini Buldan İlçe Tarım Müdürlüğü ve Denizli Tarım İl Müdürlüğü Proje ve İstatistik Şube Müdürlüğü, Destekleme Şube Müdürlüğü, Çiftçi Eğitim Yayım Şube Müdürlüğü İstatistik verileri oluşturmuştur.

Buldan Merkez, belde ve köylerinde 1990 yılına kadar elma hariç diğer bütün meyve türlerinin yetiştiriciliği dağınık olarak yapılmaktaydı. Denizli İl Müdürlüğü tarafından 1988 yılında başlatılan “Denizli ili Ceviz Yetiştiriciliğini Geliştirme ve Yaygınlaştırma Projesi” kapsamında 1990 yılında Buldan’da kapama bahçe cevizi yetiştirilmeye başlanmıştır. Yine Denizli Tarım İl Müdürlüğü tarafından 1998 yılında başlatılan “Kapama Bahçe Meyve Tesisi Projesi” kapsamında ceviz ve elma yanında ayva, kiraz, kayısı, erik, şeftali ve zeytin yetiştiriciliği kapama bahçe olarak tesis edilmeye başlamıştır. Denizli Tarım İl Müdürlüğünce hazırlanıp, ilçe Müdürlükleri tarafından uygulanan bu projeler hala devam etmektedir (1, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 13, 18).

Yörenin ekolojik özellikleri göz önüne alınarak uygulanan projeler sonrasında bazı meyve türleri yoğun olarak yetiştirileceğinden, yoğun üretime bağlı olarak pazarlama problemleri de kolaylıkla aşılabilecektir. Böylece bölge için yeni bir bitki deseni oluşmuş olacaktır. Bu projelerde, meyvelerin yetiştirilmesinde modern meyve yetiştiriciliği tekniklerinin uygulanması projelerin esas uygulama amaçlarını teşkil etmelidir.

Anahtar Kelimeler: Buldan, Meyvecilik, yetiştiricilik,

1.GİRİŞ

Türkiye bir çok meyve türünün anavatanı ve meyvecilik kültürünün beşiğidir (2, 21, 22, 24) Denizli İl ve ilçelerinde bir çok meyve türünün yetiştiriciliği ekonomik olarak yapılmaktadır. Türkiye’de meyvecilik toplam tarım arazilerin yaklaşık % 5 inde yapılmaktadır. Buldan Merkez, belde ve köylerinde toplam 137.787 dekar tarım arazisi mevcuttur. Bu arazilerin yaklaşık % 0,04’ünde meyvecilik yapılmaktadır. Bu oran Türkiye ortalamasına göre çok düşüktür. Buldan yöresi ekolojik özellikleri yönünden bir çok meyve türü yetiştiriciliğine uygundur. Meyve türlerinden Ceviz, kestane, kiraz, elma, nar, zeytin ve çilek yetiştiriciliği ekonomik olarak yapılmakta olup,diğer meyve türleri ailelerin ihtiyaçları için yetiştirilmektedir. Son yıllarda, Denizli Tarım İl Müdürlüğü ve Buldan İlçe Tarım Müdürlüğü tarafından yapılan proje ve yayım çalışmaları sonucu kapama bahçe meyvecilik hızla artmaktadır (3, 5, 6, 9, 11)

Meyve ağaçları dikildikleri yerlerde uzun yıllar kalırlar. Meyve bahçesi kurarken yapılacak hatalar uzun yıllar sonra ortaya çıkar. Bu yüzden meyve bahçesi tesis etmeden önce yörenin iklim ve toprak özellikleri ile yer ve yöney durumu bilinmelidir. Her meyvenin iklim ve toprak istekleri farklıdır. Meyve bahçesi tesis etmeden önce araziye en yakın meteoroloji istasyonundan alınacak iklim verileri sonucuna göre meyve tür ve çeşit seçimi yapılmalıdır. Araziden alınan toprak örneği tahlil ettirilip, analiz sonuçlarına göre de anaç seçimi ve gübreleme tavsiye edilmelidir. Arazinin yer ve yöney durumuna göre de dikim şekli, yönü ve dikim mesafesi belirlenmelidir (2, 13, 18, 21, 22)

2. BULDAN İLÇESİ HAKKINDA BİLGİ

2.1. Buldan İlçesinin İklim Özellikleri

Buldan merkez ilçe, belde ve köylerin bulunduğu alan ılıman iklim kuşağındadır. Buldan ilçesinde tarım arazilerinin deniz seviyesinden yüksekliği 300 metre ile başlayıp,1200 metrede son bulmaktadır. Deniz seviyesinden yüksekliği 300-400 metre arası olan yerleşim yerleri; Yenicekent Kasabası,Mahmutlu, Oguzköy, Boğazçiftlik,400-700 metre arası olan yerleşim yerleri; Merkez İlçe, Doğanköy, Bölmekaya, 700-900 metre arası olan yerleşim yerleri; Aktaş, Alacaoğlu, Alandız, Beyler, Bostanyeri, Bozalan, Çatak,Derbent, Dımbızlar, Kırandamı, Sarımahmutlu, 900-1200 metre arası olan yerleşim yerleri; Bostanyeri, Gülalan, Hasanbeyler, Kadıköy, Karaköy, Kaşıkçı ,Kovanoluk, Kurudere, Süleymanlı, Türübey,Yayla ve Yeniçam köyleridir (5, 6).

Yörede Menderes Havzasında kalan kısımlarda kışlar ılık ve yağışlı,yazlar sıcak geçmektedir.İç kısımlara gidildikçe,rakım yükselmekte karasal iklim kendini hissettirmekte,kışlar yağışlı ve soğuk,yazlar kurak ve sıcak geçmektedir.

Buldan ilçesi Yenicekent Kasabası, Süleymanlı ve Yayla köylerinde Tarım İl Müdürlüğü erken uyarı istasyonları mevcuttur. Süleymanlı ve Yayla köyünde bulunan erken uyarı istasyonları elma iç kurdu, Yenicekent kasabasındaki ise bağ salkım güvesi mücadelesi, için kullanılmaktadır. Bu istasyonlardan alınan verilere göre Yenicekent kasabası ile Süleymanlı köyü arasında en az 10⁰ C lik sıcaklık farkı bulunduğu tespit

edilmektedir..2005 yılında en düşük sıcaklık 24 Ocak 2005 günü saat 05 te; Süleymanlı köyü erken uyarı istasyonunda -10.5°C , Yayla köyü erken uyarı istasyonlarında -10.3°C tespit edilirken, Yenicekent erken uyarı istasyonunda aynı gün ve saatte -1.8°C olduğu tespit edilmiştir (4).

Buldan'da ekolojik özellikler irdelendiğinde zeytin'den ceviz'e İncirden kestaneye bir çok meyve türünün yetiştiği görülmektedir. Rakımın 300-600 arası olduğu yörelerde incir,zeytin,nar, diğer yörelerde ceviz kestane,kiraz,elma yetiştiriliciliği ekonomik olarak yapılmaktadır.

2.2. Buldan İlçesinin Toprak Özellikleri

Buldan ovasının arazisi düz olduğu halde, bazı köylerde % 25 meyilli araziler mevcuttur. Toprak tipi yöreye göre değişmektedir. Kumlu, tınlı, killi-tınlı toprak tipleri mevcuttur. Arazi çok parçalıdır.

2.3. Sulama Durumu; Tarıma elverişli alanların 112.262 dekarı kuru,25.038 dekarı sulu arazidir. Yenicekent Kasabası,Oğuz ve Mahmutlu köyleri Menderes nehrini ve yer altı sularını kullanarak sulama yapmaktadır. Merkez ve diğer köylerde sondaj yöntemi ile yer altı sularından faydalanmaktadır. Tarım arazilerinin 25.038 hektarı sulanabilmektedir. Sulanabilen arazi miktarı tarım alanlarının % 22'ini oluşturmaktadır (4, 5, 6, 7, 8).

3. BULDAN İLÇESİNDE MEYVECİLİĞİN DURUMU

Yörede, 1990 yılına kadar elma hariç, diğer bütün meyve türleri dağınık olarak yetiştirilmiştir. Denizli Tarım İl Müdürlüğü tarafından 1988 yılında başlatılan “Denizli İli Ceviz Yetiştiriciliğini Geliştirme ve Yaygınlaştırma Projesi” kapsamında 1990 yılında Buldan'da kapama bahçe ceviz bahçeleri tesis edilmeye başlanmıştır. Yine Denizli Tarım İl Müdürlüğü tarafından 1998 yılında başlatılan “Kapama Meyve Bahçesi Tesisi Projesi” sonucunda ceviz ve elma yanında, ayva, kiraz, kayısı, erik, seftali ve zeytin yetiştiriciliği kapama bahçe olarak tesis edilmeye başlanmıştır. Bu projeler İlçe Tarım Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Halihazırda, bu projeler devam etmektedir. Bölgede yetiştiriciliği yapılan meyvelerin yıllar itibariyle mevcut durumu Çizelge 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11)'de görülmektedir (5).

Çizelge 1. Buldan merkez, belde ve köyler itibarıyla 2005 yılı meyve üretim alanları (da)

KÖY/KASABA	Armut	Ayva	Badem	Ceviz	Çilek	Elma	Erik	Kayısı	Kestane	Kiraz	İncir	Şeftali	Nar	Zeytin
Aktaş	0	0	0	2	0	149	0	0	0	4	14	0	0	21
Alacaoğlu	0	0	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	0	3
Alandız	20	0	0	0	42	135	0	0	158	48	0	0	0	0
Beyler	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	23	0	0
Boğazçiftlik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	62
Bostanyeri	10	0	0	65	0	86	0	0	0	0	5	0	0	9
Bozalan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	0	0	0	100
Bölmekaya	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	85
Çamköy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Çatak	0	0	7	60	0	87	0	12	0	4	8	0	0	193
Derbent	0	0	0	0	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0
Dimbazlar	0	0	0	0	0	20	0	0	0	0	0	0	0	0
Doğanköy	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	6	0	57
Gülalan	0	0	0	0	0	100	0	0	0	4	0	0	0	0
Hasanbeyler	15	0	0	0	4,4	14	3	0	4	18	0	36	0	0
Kadıköy	0	1	0	6	5	0	0	0	0	0	1	106	0	0
Karaköy	0	0	0	3	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0
Kaşıkcı	10	0	0	0	100	155	0	3	273	49	0	0	0	0
Kırandamı	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3
Kovanoluk	5	1	0	2	9	636	0	0	0	14	0	22	0	0
Kurudere	5	0	0	0	40	95	10	0	149	62	0	2	0	0
Mahmutlu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oğuzköy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	78
Sarımahmutlu	0	0	5	4	0	0	0	0	40	40	5	0	0	13
Süleymanlı	7	0	0	0	0	292	0	0	0	2	0	32	0	0
Türlübey	0	0	15	5	0	42	0	0	0	0	0	0	0	13
Yayla	18	0	0	0	30	300	0	0	10	31	0	2	0	0
Yenicekent	0	7		0	0	0	61	2	0	0	0	18	2.000	418
Yeniçam					0	49	2	0	5	4	0	14	0	0
Merkez	10	1	3	50	0	127	0	3	0	16	7	11	9	167
TOPLAM	100	10	30	200	230,4	2312	80	20	639	315	40	272	2.009	1222

Çizelge 2. Buldan merkez, belde ve köylerinde yıllar itibarıyla armut yetiştiriciliği

YILLAR	Toplu Meyvelikler			Dağınık Ağaç Sayısı		Toplam Meyve Veren	Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg)	Üretim (Ton)
	Kapladığı Alan (Ha)	Ağaç sayısı		Meyve Veren	Meyve Vermeyen			
		Meyve Veren	Meyve Vermeyen					
2005	10	2450	550	5000	300	7450	18	145
2003	18	2880	900	5200	600	8080	18	132
2002	18	2780	1000	5000	800	7780	17	153
2000	21	2600	1750	5900	1300	8500	18	
1997	22	2600	1800	6200	1300	8800	20	
1995	22	1400	2000	6000	1500	8400	20	
1990	13	1560	1200	6100	900	7660	30	
1985					700	5250		210
1980					150	4900		245
1975					150	4800		240
1970					150	4400		80

Buldan merkez, belde ve köylerinde armut yetiştiriciliği, dağınık olarak yapılmakta, ticari amaçla değil, aile ihtiyacı olarak değerlendirilmektedir (Çizelge 1,2) (10).

Çizelge 3. Buldan merkez, belde ve köylerinde yıllar itibarıyla şeftali yetiştiriciliği

YILLAR	Toplu Meyvelikler			Dağınmık Ağaç Sayısı		Toplam Meyve Veren	Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg)	Üretim (Ton)
	Kapladığı Alan (Ha)	Ağaç sayısı		Meyve Veren	Meyve Vermeyen			
		Meyve Veren	Meyve Vermeyen					
2005	25	4720	2200	4850	1200	9570	20	191
2003	22	3920	1800	4450	1600	8370	20	167
2002	20	3700	1220	4151	1899	7851	20	157
2000	15	2200	1500	4102	448	6302	20	125
1997	15	2200	1500	4100	450	6300	20	126
1995	15	2200	1500	4100	450	6300	20	126
1990	14	2200	1300	3800	1200	6000	30	180
1985					175	1150		69
1980					50	1100		71
1975					150	3200		130
1970					500	2800		56

Şeftali yetiştiriciliği Kadıköy ve Hasanbeyler köylerinde ekonomik olarak yetiştirilirken, diğer köylerde aile ihtiyacı olarak değerlendirilmektedir (Çizelge 1,3) (10).

Çizelge 4. Buldan merkez, belde ve köylerinde yıllar itibarıyla kiraz yetiştiriciliği

YILLAR	Toplu Meyvelikler			Dağınmık Ağaç Sayısı		Toplam Meyve Veren	Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg)	Üretim (Ton)
	Kapladığı Alan (Ha)	Ağaç sayısı		Meyve Veren	Meyve Vermeyen			
		Meyve Veren	Meyve Vermeyen					
2006	29	5000	3200	2876	1600	7876	20	158
2005	23	3460	3600	2776	1700	6236	15	94
2004	19	3260	2200	2536	1940	5796	15	87
2003	18	3060	2200	2476	2000	5536	15	83
2002	14	2600	1460	2242	2234	4842	15	73
2000	10	950	1950	2045	505	2995	15	46
1997	10	950	1950	2020	500	3000	20	60
1995	10	700	2200	1800	750	2500	20	50
1992	8	500	1100	1500	800	2000	25	50
1990				1500	600	1500	20	30
1988					175	1150		69
1980					50	1100		71
1975					50	1000		60

Buldan merkez, belde ve köylerinde kiraz yetiştiriciliği dağınmık ağaç olarak yetiştirilmekte iken , 0900 kiraz çeşidinin Avrupa'da Türk kirazı olarak isim yapması ve ihraç edilmesiyle sonucu 1992 yılında kapama bahçe kiraz yetiştiriciliği başlamış ve hızla yaygınlaşmaktadır (Çizelge1, 4) (10).

Çizelge 5. Buldan merkez, belde ve köylerinde yıllar itibarıyla elma yetiştiriciliği

YILLAR	Toplu Meyvelikler			Dağınmık Ağaç Sayısı		Toplam Meyve Veren	Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg)	Üretim (Ton)
	Kapladığı Alan (Ha)	Ağaç sayısı		Meyve Veren	Meyve Vermeyen			
		Meyve Veren	Meyve Vermeyen					
2006	184	21830	24600	4413	1048	26243		570
2005	155	16230	22600	4211	600	20441		764
2003	82	14700	2200	3910	600	18610	25	464
2002	77	14200	1200	3419	815	17619	25	439
2000	75	11704	3500	1800	1400	13504	29	391
1997	75	11700	3500	1800	1400	13500	25	337
1995	75	11200	4000	1700	1500	12900	25	323
1992	73	11000	3600	1700	1300	12700	39	500
1990	68	10000	3500	1600	1300	11600	50	580
1988	65	10000	3000	1000	1400	11000	70	770
1985					2400	7000		560
1980					800	5700		285
1975					1200	5300		160

Buldan Merkez, belde ve köylerinde elma yetiştiriciliği deniz seviyesinden yüksekliği 500 metreden fazla olan ve sulı tarım arazisi bulunan bütün köylerde standart çeşitlerle kapama bahçe olarak yapılmaktadır. Kapama bahçe meyve tesisi yıllar itibarıyla artmaktadır (Çizelge 1, 5) (10).

Çizelge 6. Buldan merkez, belde ve köylerinde yıllar itibarıyla badem yetiştiriciliği

YILLAR	Toplu Meyvelikler			Dağınmık Ağaç Sayısı		Toplam Meyve Veren	Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg)	Üretim (Ton)
	Kapladığı Alan (Ha)	Ağaç sayısı		Meyve Veren	Meyve Vermeyen			
		Meyve Veren	Meyve Vermeyen					
2005	3	730	50	7407	350	8137	10	81
2003	3	680	100	7107	600	7787	9	70
2002	3	604	176	6965	742	7569	9	68
2000	5	1000	300	6500	1200	7500	10	75
1997	5	1000	1300	6600	1200	7600	10	76
1995	5	1000	1300	6500	1300	7500	10	75
1990	5	1000	0	6300	1200	7300	30	219
1985					200	4900		33
1980					100	4750		47
1975					150	4700		120
1970					200	4700		15

Buldan merkez, belde ve köylerinde badem yetiştiriciliği, dağınık olarak yapılmakta, ticari amaçla olmayıp, aile ihtiyacı olarak değerlendirilmektedir (Çizelge 1, 6) (10).

Çizelge 7. Buldan merkez, belde ve köylerinde yıllar itibarıyla kestane etiştiriciliği

YILLAR	Toplu Meyvelikler			Dağınmık Ağaç Sayısı		Toplam Meyve Veren	Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg)	Üretim (Ton)
	Kapladığı Alan (Ha)	Ağaç sayısı		Meyve Veren	Meyve Vermeyen			
		Meyve Veren	Meyve Vermeyen					
2005	20	595	1500	5348	700	5943	36	214
2003	3	495	100	4948	1000	5443	36	196
2002	3	452	148	4876	172	5328	36	192
2000	3	300	300	4500	400	4800	37	180
1997	3	300	300	4500	400	4800	40	192
1995	3	300	300	4500	400	4800	40	192
1990	0	0	0	4200	600	4200	50	210
1985					600	3250		276
1980					250	3100		248
1975					200	3000		270
1970					50	2750		165

Kestane Alandız, Hasanbeyler, Kaşıkçı, Kurudere, Sarımahmutlu, Yayla ve Yeniçam köylerinde yetişmektedir. Bu köylerde, orman ve şahıs arazilerindeki, kendiliğinden çıkan kestane ağaçlarına aşı yapılarak, kestane yetiştiriciliği yapılmaktadır. Kapama bahçe dikim yapılmadığı için Çizelge- 1 de tüm ağaçlar toplu olarak değerlendirilmiştir (Çizelge 1,7) (5, 10, 11)

Çizelge 8. Buldan merkez, belde ve köylerinde yıllar itibarıyla ceviz yetiştiriciliği

YILLAR	Toplu Meyvelikler			Dağınmık Ağaç Sayısı		Toplam Meyve Veren	Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg)	Üretim (Ton)
	Kapladığı Alan (Ha)	Ağaç sayısı		Meyve Veren	Meyve Vermeyen			
		Meyve Veren	Meyve Vermeyen					
2005	20	1000	1000	4305	1600	5305	28	149
2003	12	500	700	3905	2000	4405	28	123
2002	10	400	600	3405	2500	3805	28	106
2000	3		550	2508	1992	2508	28	70
1997	3		500	2500	2000	2500	30	75
1995	3		500	2500	2000	2500	30	75
1990	12		1150	1800	2300	1800	40	72
1985					100	985		
1980					25	975		23
1975					50	950		75
1970					25	950		40

Buldan merkez,belde ve köylerinde ceviz yetiştiriciliği 1990 yılına kadar dağınmık, sonrasında hem dağınmık hem de kapama bahçe devam etmektedir (Çizelge 1, 8) (10).

Çizelge 9. Buldan merkez, belde ve köylerinde yıllar itibarıyla zeytin yetiştiriciliği

YILLAR	Toplu Meyvelikler			Dağınmık Ağaç Sayısı		Toplam Meyve Veren	Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg)	Üretim (Ton)
	Kapladığı Alan (Ha)	Ağaç sayısı		Meyve Veren	Meyve Vermeyen			
		Meyve Veren	Meyve Vermeyen					
2005	80	10330	9100	13442	9000	23772	18	416
2003	54	8230	3800	10530	7900	18870	18	370
2002	46	6120	4000	6950	7500	13060	18	234
2000	48	5420	5100	5850	7300	11270	18	203
1997	45	5100	4800	4900	7050	10000	20	200
1995	45	4900	5000	4700	7250	9600	20	192
1990	41	4500	4000	4000	6500	8500	16	136
1985					10000	5400		162
1980					7000	2500		75
1975					7400	1800		31
1970					8000	1400		36

Buldan ilçesinde zeytin Yenicekent kasabası yöresinde sınır ağacı ve kapama bahçe olarak yapılmaktadır. Son yıllarda kapama bahçe sayısı hızla artmaktadır (Çizelge 1, 9) (10).

Çizelge 10. Buldan merkez, belde ve köylerinde yıllar itibarıyla nar yetiştiriciliği

YILLAR	Toplu Meyvelikler			Dağınmık Ağaç Sayısı		Toplam Meyve Veren	Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg)	Üretim (Ton)
	Kapladığı Alan (Ha)	Ağaç sayısı		Meyve Veren	Meyve Vermeyen			
		Meyve Veren	Meyve Vermeyen					
2005	200	75592	6200	26390	2000	101982	35	3569
2003	227	82892	7000	25390	3000	108282	34	3682
2002	227	82260	7632	25170	3220	107430	34	3652
2000	230	81100	10000	22814	5572	103914	35	3637
1997	230	81100	10000	22800	5600	103900	35	3636
1995	230	81100	10000	22800	5600	103900	35	3636
1990	230	81100	11000	22800	5000	103800	30	3114
1985					1800	27000		810
1980					500	25500		637
1975					1000	23000		550
1970					2000	11000		220

Buldan İlçesine bağlı Yenicekent kasabasında nar yetiştiriciliği kapama bahçe olarak ticari amaçla yetiştirilmektedir. (Çizelge-1, 10) (5, 6, 10) Önceki yıllarda yerel çeşit olan tatlı nar yetiştirilirken son 5 yıldır kapama bahçe hicaz nar çeşidi yetiştirilmektedir. (Şekil-1)

Buldan İlçesine bağlı Yenicekent kasabasında nar yetiştiriciliği kapama bahçe olarak ticari amaçla yetiştirilmektedir.

Şekil-1. Buldan Yenicekent kasabasında yetişen yerel çeşit tatlı nar

Denizli Tarım İl Müdürlüğü tarafından 1998 yılında “Kapama Bahçe Meyve Tesisi Projesi” başlatılmıştır. Projenin amacı demonstrasyon mahiyetinde olup, fidan bedellerinin yarısı Denizli Özel İdare Bütçesinden karşılanmaktadır. Proje Denizli'nin tüm ilçelerini kapsamaktadır ve ilçelerdeki uygulayıcıları İlçe Tarım Müdürlükleridir. Proje Buldan İlçe Tarım Müdürlüğüne, Buldan merkez ilçe ve köylerinde 3.107 çiftçi ailesinde 28 köy ve 1 kasabada uygulanmıştır (5, 6, 9, 10, 11, 12)

Çizelge 11. Tarım İl Müdürlüğüne, Özel İdare Bütçesi desteğiyle 2002- 2005 yılları arasında Buldan merkez, belde ve köylerinde dağıtımı yapılan meyve fidanı sayısı

Türler	2002	2003	2004	2005	2006	Toplam
Zeytin	5800	320	6000	4422	13680	30.242
Kiraz	1200	0	400	1351	936	3.887
Şeftali	900	530	1750	710	829	4.719
Ceviz	200	150	400	310	280	1.340
Ayva	50	0		200	200	450
Erik		0		321	307	628
Elma		510		2580	766	3.856
Kayısı				10	235	245

4-BULDAN MEYVECİLİĞİNİN GENEL BİR DEĞERLENDİRMESİ

Buldan merkez belde ve köylerinde araziler çok parçalıdır. Arazilerin parçalı olması toprak işleme ve yıllık bakım işlerini zorlaştırmaktadır. Parçalı arazilerde kapama meyve bahçe tesisi ekonomik olmamaktadır. Tarım Bakanlığı tarafından 2006 yılında ,10 dekarın üstünde yeni tesis edilecek kapama meyve bahçelerinde türlere göre 200-250 YTL arasında destekleme sağlanmaktadır. !0 dekarın altındaki arazilerde bu destekten faydalanmamaktadır. Arazilerin parçalı olması dolayısıyla kapama bahçe meyve tesisi ekonomik olmayacaktır. Bunun için arazi toplulaştırılması yapılması gereklidir.

Meyvecilik uzun vadeli bir yatırımdır. Meyve bahçesi tesis aşamasında 2006 yılında türlere göre dekar başı 200-250 YTL destek verilmesi çok olumlu bir gelişmedir. Bu durum kapama bahçe meyve yetiştiriciliğini artıracığı kaçınılmazdır. Burada dikkat edilmesi gereken ekolojiye uygun meyve türleri ile bahçe tesis ettirilmesidir.

Meyve bahçesi tesis aşamasında, iklim ve toprak özellikleri incelenmelidir. İklim özelliklerine göre uygun meyve tür seçimi, toprak özelliklerine göre uygun anaç seçimi yapılmalıdır. Toprak hazırlığı ,fıdan dikimi, budama,zirai mücadele gibi yıllık bakım işleri tekniğe uygun olarak yapılmalıdır. Gübreleme toprak analiz sonuçlarına göre yapılmalıdır. Meyvecilik ve bağcılıkta damlama sulama sistemi tercih edilmelidir. Meyve bahçesi tesis aşamasında, sulama sistemlerine destek verilmelidir. Meyvecilik modern meyve yetiştirme teknikleri uygulanarak yapılmalıdır (2, 13, 18, 19, 21, 22).

Buldan Merkez, belde ve köylerinde armut,ayva,badem,erik,kayısı yetiştiriciliği, dağınık olarak yapılmakta, aile ihtiyacı olarak değerlendirilmektedir. Şeftali yetiştiriciliği Kadıköy ve Hasanbeyler köylerinde ekonomik olarak yetiştirilirken,diğer yerlerde aile ihtiyacı olarak değerlendirilmektedir (Çizelge 1, 2, 3, 6, 11) (5, 6, 10).

Buldan merkez, belde ve köylerinde kiraz yetiştiriciliği dağınık ağaç olarak yetiştirilmekte iken 1994 yılında kapama bahçe kiraz yetiştiriciliği başlamıştır. 1998 yılında başlatılan “Tarım İl Müdürlüğü “Kapama Bahçe Meyve Yetiştiriciliği Projesi” ve 0900 kiraz çeşidinin Avrupa’da Türk kirazı olarak isim yapması ve ihraç edilmesiyle sonucu kapama bahçe kiraz yetiştiriciliği hızla yaygınlaşmaktadır (Çizelge1, 4). Özellikle rakımı yüksek olan köylerde, kiraz yetiştiriciliği yaygınlaştırılarak, Temmuz başında kiraz hasat etmek hedeflenmelidir. Kirazlarda dikildiği yıl itibariyle,eğme,bükme,açı açma gibi teknik bir budama yöntemi ile erken meyveye yatırmak mümkündür (5, 6, 10).

Buldan Merkez, belde ve köylerinde elma yetiştiriciliği deniz seviyesinden yüksekliği 700 metreden fazla olan ve sulu tarım arazisi bulunan bütün köylerde standart çeşitlerle kapama bahçe olarak yapılmaktadır. Kovanoluk ve yayla köylerinde yoğun olarak yetiştirilen elma ,Buldan yayla elması olarak iç piyasada lezzetiyle bilinmekte ve tüketilmektedir. 1998 yılında başlatılan “Tarım İl Müdürlüğü Kapama Bahçe Meyve Yetiştiriciliği Projesinde katkısıyla elma yetiştiriciliği yaygınlaşmaktadır. (Çizelge 1, 5, 11) (5, 6, 10, 12, 13) Elma yetiştiriciliğinde bodur anaçlar kullanılarak

veya dikildiği yıl itibariyle,eğme,bükme,açı açma gibi teknik bir budama yöntemi ile erken meyveye yatırmak mümkündür.

Buldan İlçesinde kestanenin doğal olarak yetiştiği alanlar, genellikle orman içi olup, deniz seviyesinden yüksekliği 780-1175 metre arasındaki Sarımahmutlu , Alandız, Yeniçam,Kaşıkçı Kurudere ve Yayla köyleridir. Bu köylerdeki orman ve şahıs arazilerinde kendiliğinden çıkan kestane ağaçlarına Tarım İl Müdürlüğü ve Orman Bölge Müdürlüğü tarafından aşılama çalışmaları yapılmıştır. Aşılama çalışmalarında yerli materyal kullanılmıştır. Dışarıdan fidan nakli olmamıştır. Dolayısıyla ,Buldan'da yetiştirilen kestaneler,hastalık ve zararlılardan ari ve kalitelidir. Ancak standart değildir. Alandız köyünde 2006 yılında yapılmış olan kestane işleme tesisinde tasnif ve boylama tesisi, standardizasyonun sağlanması için önemlidir. Bu yörede organik kestane yetiştiriciliği başlamıştır. Buldan'da ekolojisi uygun alanlarda kestane yetiştiriciliği devam etmelidir (Çizelge 1,7) (5, 6, 10, 14, 15, 16, 17, 20)

16,Buldan Merkez,belde ve köylerinde ceviz yetiştiriciliği 1990 yılına kadar dağınık olarak yetiştirilmiştir. 1988 yılında Denizli Tarım İl Müdürlüğü tarafından “Denizli Cevziciliğini Geliştirme ve Yaygınlaştırma Projesi “ başlamıştır. Ekolojik özellikleri uygun alanlarda ceviz yetiştiriciliği devam etmelidir.(Çizelge 1, 8, 11) (5, 6, 10, 13, 18)

Buldan ilçesinde zeytin Yenicekent Kasabası yöresinde kapama bahçe veya sınır ağacı olarak yapılmaktadır. Son yıllarda zeytin ve zeytin yağının insan sağlığındaki öneminin vurgulanması üzerine zeytin tüketimi hızla artmaktadır. Kapama zeytin bahçe sayısı hızla artmaktadır (Çizelge 1, 9, 11) (19, 23)

Nar Buldan'a bağlı Yenicekent kasabasında özellikle narlı mevkiisinde yetiştirilmektedir. Önceki yıllarda, yerel çeşit tatlı nar yetiştirilirken son yıllarda kapama bahçe hicaz nar çeşidi dikilmektedir (Çizelge-1, 10) (10). Denizli merkez ve Irlıganlı kasabasında 1996 yılından beri Hicaz ve 1513 nar çeşitleri ile kapama nar bahçeleri tesis edilmektedir. Bu yörede yaklaşık 5.000 dekar kapama nar bahçesi tesis edilmiş olup,yöreden nar meyvesi ihraç edilmektedir. Denizli İli 2005 yılı itibariyle Türkiye nar üretiminin % 10'nu karşılamaktadır Pamuk gelirlerinin azalması dolayısıyla pamuk arazilerine nar dikilmekte, pamukçuların beyaz altın olarak adlandırdıkları pamuğun yerine, kırmızı altın olarak adlandırdıkları nar meyvesi doldurmaya başlamıştır. Yenicekent yöresinde pamuk tarlalarına nar dikilmesi, ırlıganlı Kasabası kadar yoğun olmamıştır. Son yıllarda nar meyvesinin antioksidan özelliği olduğu basında sıkça gündeme gelmektedir. Dolayısıyla nar ve nar suyu tüketimi iç ve dış piyasada artmaktadır. Talebin yoğun olması Irlıganlı nar yetiştiricilerinin iyi para kazanması, Yenicekent çiftçilerinin nar meyvesine olan ilgisini artırmıştır. Burada dikkat edilmesi gereken pamuk arazilerine en az 2 yıl hububat ekildikten sonra nar dikilmesidir.

5. SONUÇ

Buldan merkez, belde ve köylerinde bir çok meyve türünün yetiştiriciliği ekonomik olarak yapılabilir. Ancak üretimin belli yörelerde yoğunlaşması pazarlamada kolaylık sağlayacaktır. Bunun için, yörede bir çok meyve türü yetiştiriciliği yerine,bazı

meyve türlerinin yetiştiriciliği teşvik edilmelidir. Bu durumda Buldan meyveciliği için, iklim ve toprak özellikleri dikkate alınarak kapama bahçe meyve yetiştiriciliği, elma, ceviz, kestane, kiraz, zeytin ve nar türlerinde yaygınlaştırılmalıdır. Bu türlerde geleneksel meyve yetiştiriciliği yerine modern meyve yetiştiriciliği yöntemleri uygulanmalıdır. Ekolojisi uygun olan yörelerde organik meyve yetiştiriciliği yapılabilir. Böylece üretim planlaması yapılmış olacağından, bitki deseni oluşacaktır.

6. KAYNAKLAR

1. Anonim, 1993. Denizli'de Tarım dergisi. Tarım İl Müdürlüğü, 1993 Denizli Yıl-1, Sayı-1
2. Anonim, 1994. Teknik Tarım. T.C. Tarım Ve Köy İşleri Bakanlığı, İzmir İl Müdürlüğü,, İzmir-1994
3. Anonim, 1997. Tarımsal Yapı. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, yayın no 2234, Devlet İstatistik Enstitüsü Basımevi. Ankara, 1999
4. Anonim, 2004. İstatistik Veriler. Yenicekent, Süleymanlı ve yayla köylerindeki tarım İl Müdürlüğü erken uyarı istasyonları kayıtları. Buldan, Denizli, 2004
5. Anonim, 2005. İstatistik Veriler. Buldan İlçe Tarım Müdürlüğü İstatistik kayıtları. Buldan, Denizli, 2005.
6. Anonim, 2005. İstatistik Veriler. Buldan İlçe Tarım Müdürlüğü Brifing dosyası. Buldan, Denizli, 2005
7. Anonim, 2005. Buldan Belediyesi istatistik kayıtları. Buldan, Denizli, 2003.
8. Anonim, 2005. İstatistik Veriler. Buldan Kaymakamlığı Brifing dosyası. Buldan, Denizli, 2003
9. Anonim, 2003. İstatistik Veriler. Denizli Tarım İl Müdürlüğü Proje İstatistik Şube Müdürlüğü Özel İdare Bütçesi Projeleri kayıtları, Denizli, 2003
10. Anonim, 2005. İstatistik Veriler. Denizli Tarım İl Müdürlüğü Proje İstatistik Şube Müdürlüğü Meyve Kesin Ürün Karneleri kayıtları, Denizli, 2003.
11. Anonim, 2005. İstatistik Veriler. Denizli Tarım İl Müdürlüğü Çiftçi Eğitim Yayım Şube Müdürlüğü istatistik kayıtları, Denizli, 2003
12. Anonim, 2005. İstatistik Veriler. Denizli Tarım İl Müdürlüğü Destekleme Şube Müdürlüğü fidan dağıtımı kayıtları, Denizli, 2003
13. Aşkın, M. A., Gün, A., 1995. Çameli ve Bozkurt Cevizlerinin (*Juglans Regia* L) Seleksiyon Yolu ile Islahı Üzerine Araştırmalar. Türkiye II Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi, Cilt:1, 461-463 S.3-6 Ekim, Adana
14. Ayfer, M., Soylu, A., Çelebioğlu, G., 1977. G Marmara Bölgesi Kestanelerinin Seleksiyon Yolu ile Islahı. Tübitak VI. Bilim kongresi 17-21 Ekim S.123-134; Ankara
15. Burnhan C.R., Ruther P.A. and Fieneh D.W., 1986. Breeding blight-resistant Chestnut. *Plant Breeding* 4, 347-397.

16. Duyar,E.,1998. Türkiye Flarası içinde Aydın İli Kestane Yetiştiriciliği ve Çözüm Yolları. Ege Bölgesi I.Tarım Kongresi 07-11 Eylül 1998 AYDIN
17. Ertan,E.,Seferoğlu,G.,1998.Kestane Çöğürü Yetiştiriciliği Ege Bölgesi I.Tarım Kongresi
18. Gün,A.,1999 Babadağ İlçesi Zeytin ve Ceviz Yetiştiriciliği Üzerine Araştırmalar. 1.Babadağ Sempozyumu, Pamukkale Üniversitesi-DENİZLİ
19. Mendilcioğlu,K.,1990. Subtropik iklim meyveleri(zeytin) Ege Üniveritesi Ziraat Fakültesi Yayınları N0:12
20. Onogur,E.,1994. Bitki Fungal Hastalıkları, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları,İzmir
- 21.Özçağırın,R.,Ünal,A.,Özeker,E.,İsfendiyaroğlu.M, 2004,Ilıman İklim Meyve Türleri Ege Üniversitesi basımevi Bornova-İZMİR
22. Özbek, S., 1977. Genel Meyvecilik. Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları Ders Kitabı No: 6 Ankara Üniversitesi Basımevi. Ankara, 1977
- 23.Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Modern zeytincilik, Ankara 1988
24. Şen, S. M., 1986. Ceviz Yetiştiriciliği, Eser Matbaası, Samsun, 1986